

Kanadska rudarska kompanija Gabriel reursi (Gabriel resources) podnela je kod centra za sporove između investitora i država pri Svetskoj banci tužbu protiv Rumunije za naknadu štete tešku četiri milijarde dolara zato što je odbila ovoj kompaniji da izda dozvolu za otvaranje rudnika zlata. Iako su tokom prethodnih 15 godina, koliko je ova kompanija istraživala lokaciju Rosia Montana u Transilvaniji i čekala razne dozvole Gabriel reursi potrošili oko 550 miliona dolara oni državu Rumuniju tuže i za svu izgubljenju dobit od kopanja zlata i srebra u rudniku koji se smatra najvećim ležištem ovog plemenitog metala u Evropi, piše Independent.

Kada je, prošle godine, rumunska vlada odbila da izda ekološku dozvolu kanadskoj kompaniji, nakon objavljivanja studije o zaštiti životne sredine, prema kojoj je Gabriel resurs trebalo da sruši četiri planinska vrha, iseli tri od desetak sela u ovom području, upropasti galerije u rudnicima iz vremena Rima i iza sebe ostavi toksično jezero od 215 kubnih metara vode sa sadržajem cijanida, koji se koristi prilikom vađenja zlata državni vrh Rumunije je konačno popustio pred protestima aktivista za zaštitu životne sredine i odbio zahteve ove kompanije.

Inače, još 2013. godine čak 30.000 Rumuna je izašlo na ulice Bukurešta protestujući protiv otvaranja ovog rudnika Gabriel resursa. Ljudi su, simbolično, nosili zlatne maske.

Prema planovima Gabriel resursa u rudnik bi trebalo uložiti 1,5 milijardu dolara, a tokom 16 godina eksploatacije bilo bi izvađeno 314 tona zlata i 1.500 tona srebra.

Ukoliko bi arbitražna presudila u korist ove korporacije Rumunija bi morala da plati iznos jednak polovini zdravstvenog budžeta zemlje.

Zanimljivo je da je kompanija iz Kanada podnela tužbu preko svoje filijale iz Džersija, ostrva pod britanskim protektoratom, kako bi se pozvala na trgovinski sporazum između Velike Britanije i Rumunije.

Međutim, kako piše britanski Independent, pandorinu kutiju masovnih tužbi korporacije iz SAD protiv evropskih država i obrnuto mogao bi da donese sporazum o slobodnoj trgovini i investicijama između SAD i EU, tzv. TTIP, o kome se trenutno vode pregovori. Jedna od njegovih klauzula je osnivanje mehanizma za rešavanje sporova između investitora i država (ISDS), koje bi otvorile put za tužbe kompanija protiv država zbog izgubljenih profita, što bi poreske obveznike moglo da košta milijarde evra. Ova praksa, kao što se vidi na slučaju Rumunije, već postoji, ali TTIP bi otvorio put za masovne arbitraže.

Osnivanje ovih korporativnih sudova je i deo sporazuma koji ima najviše protivnika. U anketi koju je EU sprovela 2014. godine, najvećoj u istoriji EU, od 149.399 anketiranih čak 97 odsto je bilo ili protiv celog sporazuma ili protiv konkretno ISDS mehanizma za zaštitu investitora, koji omogućava investitorima da tuže države zbog donošenja zakona koji štete

njihovim interesima.

Ovo bi, u slučaju masovnih tužbi, moglo da znači da države ne bi smele, u strahu od tužbi, da donose regulativu za zaštitu životne sredine ili prava radnika. Međutim, Evropska komisija ne odustaje od ovoga, uprkos skoro aklamativnom protivljenju Evropljana, pa se čak razmišlja i o promeni naziva ovog korporativnog suda.

Prema oceni autora Independenta, koji je i portparol organizacije Globalna pravda danas (Global justice now) mnogo stvari u vezi TTIP je spekulativno i sakriveno velom tajni, ali istorija ovih korporativnih tužbi pokazuje da u velikoj meri kompanije dobijaju na sudu i izvlače iz budžeta ogromna sredstva.

izvor: balkanmagazin.net